

RIKTLINJE

RIKTLINJE FÖR INSATSER TILL ÄLDRE

Diariumnummer	Fastställt/senast uppdaterad	Beslutsinstans	Ansvarigt politiskt organ	Ansvarig processägare
ÄLN 2025-00171	2025-09-24	Äldrenämnden	Äldrenämnden	Enhetschef äldreheten
Riktlinje	Riktlinje för insatser till äldre			

Riktlinje för insatser till äldre

Dokumentets syfte

Riktlinjerna fungerar som vägledning och stöd för de handläggare inom äldreheten i kommunen som utreder och fattar myndighetsbeslut efter individuella bedömningar av enskildas behov.

De ska även bidra till enhetliga bedömningsgrunder för att säkerställa rättssäkerheten för enskilda och att beslut om insatser fattas utifrån den enskildes behov och på likartade grunder.

Riktlinjerna är utformade som en vägledning och innebär inte någon inskränkning i den enskildes möjligheter att få sin ansökan individuellt prövad. Varje ansökan ska utredas och varje beslut ska baseras på den enskildes individuella behov.

Dokumentet gäller för

Riktlinjerna ska ge en allmän beskrivning av de insatser som äldreheten tillhandahåller för medborgare som är 65 år och äldre enligt socialtjänstlag (2025:400, SoL).

Begreppsförklaring

Kund ersätter begreppet som används i socialtjänstlagen och avser den enskilde personen som ansöker om eller har beviljade insatser.

Nackabo är de personer/kommuninvånare som ännu inte är kunder.

Anordnare är begrepp Nacka kommun använder för att beskriva den verksamhet som utför en beställd insats eller tjänst inom kommunens kundval. Ett annat begrepp för anordnare är leverantör eller utförare.

Innehållsförteckning

Riktlinje för insatser till äldre.....	1
Dokumentets syfte	1
Dokumentet gäller för	1
Begreppsförklaring	1
Innehållsförteckning	2
1. Allmänna utgångspunkter.....	5
1.1 Nacka kommun - en äldrevänlig kommun.	5
1.2 Förebyggande och hälsofrämjande perspektiv	5
1.3 Tolk.....	6
1.4 Stöd till anhöriga.....	6
1.5 Tandvårdsstöd.....	7
1.6 Anmälningsskyldighet.....	7
1.7 Rapporteringsskyldighet (Lex Sarah).....	7
1.8 Sekretessbrytande bestämmelser när djur far illa (Lex Maja)	7
2. Vägledning i handlägningsfrågor	7
2.1 Insatser för personliga behov.....	8
2.2 Skäliga levnadsförhållanden.....	8
2.3 Ansökan	8
2.3.1 Städning	8
2.3.2 Tvätt.....	9
2.3.3 Inköp	9
2.3.4 Matdistribution	9
2.3.5 Stationärt trygghetslarm i hemmet.....	9
2.4 Ombud och biträde.....	9
2.5 Anhörigbehörighet	9
2.6 Framtidsfullmakt.....	10
2.7 God man och förvaltare.....	10

2.8 Metod för utredning och bedömning.....	10
2.9 Utredning.....	11
2.10 Hushållsgemenskap	12
2.11 Kommunisering av utredning.....	12
2.12 Beslut	12
2.13 Överklagan.....	13
2.14 Val av anordnare.....	13
2.15 Beställning till anordnare	14
2.16 Verkställighet.....	14
2.17 Genomförande.....	14
2.18 Samordnad individuell plan (SIP).....	14
2.19 Intern samverkan.....	14
2.20 Uppföljning.....	15
2.21 Avgift.....	15
2.22 Smarta lås	15
2.23 Ansvarsfördelning mellan kommuner	16
2.24 Flytt från annan kommun till Nacka	17
2.25 Internationella förhållanden	17
2.25.1 Särskilt boende för personer i Norden	17
2.25.2 EU/ESS-medborgare	17
2.25.3 Insatser och bistånd till asylsökande.....	18
3 Vägledning i bedömningsfrågor	18
3.1 Hjälp i hemmet.....	18
3.1.1 Hemtjänstinsatser enligt 11 kap. 1 § SoL.....	18
3.1.2 Avlösning i hemmet	22
3.1.3 Dagverksamhet för kunder över 65 år.....	22
3.1.4 Omvårdnadsbidrag.....	23
3.2 Korttidsboende.....	23
3.2.1 Korttidsboende efter vistelse på sjukhus.....	24
3.2.2 Korttidsboende i väntan på permanent plats i särskilt boende	24
3.2.3 Korttidsboende som avlastning, enstaka tillfällen	24
3.2.4 Korttidsboende som avlastning, växelvård	25
När bedömning görs att andra insatser inte är tillräckliga, kan växelvård beviljas. Växelvård innebär regelbundna byten mellan	

korttidsboendet och hemmet. Innan växelvård beviljas är det önskvärt att kunden provat enstaka avlastningsveckor.	25
3.3 Särskilt boende.....	25
3.4 Hemtjänst vid kortvarig vistelse utanför särskilt boende	25
3.5 Äldres rätt att bo tillsammans – parboende.....	26
3.6 Palliativ vård och omvårdnad	26
3.7 Insatser och stöd för äldre med särskilda behov	26
3.7.1 Kontaktperson	26
3.7.2 Boendestöd.....	27
3.7.3 Sysselsättning.....	27
3.7.4 Äldre med psykiska funktionsnedsättningar eller komplexa behov	28

I. Allmänna utgångspunkter

Äldrenämnden i Nacka kommun har beslutat om dessa riktlinjer som gäller för handläggning inom äldrenämndens område.

Riktlinjerna utgör ett komplement till gällande lagstiftning och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, med mera. De anknyter även till andra övergripande dokument och regelverk som gäller inom området.

Nacka kommuns vision är öppenhet och mångfald. Kommunens organisation ska genomsyras av förtroende och respekt för människors kunskap och egen förmåga samt för deras vilja att ta ansvar.

De principer som gäller är alla människors lika värde, integritet och självbestämmande, tillgänglighet, delaktighet samt kontinuitet och helhetssyn. Verksamheten ska inriktas på att enskilda får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande.

I.1 Nacka kommun - en äldrevänlig kommun.

Äldrenämnden har antagit en strategi (diarienummer ÄLN 2015/24-012-11) som innebär att seniorer i Nacka kommun ska ha goda förutsättningar för hälsosamt åldrande, det vill säga processen att utveckla och bibehålla ett funktionstillstånd som möjliggör välbefinnande hela livet. Viktiga delar är att social isolering och ofrivillig ensamhet ska motverkas.

Strategin bygger på världshälsoorganisationens (WHO) globala strategi och handlingsplan för åldrande och hälsa. En av grundförutsättningarna för ett hälsosamt åldrande är att Nackas seniorer görs delaktiga i genomförandet och att samverkan sker med andra berörda enheter inom kommunen. Äldrenämndens insatser ska utformas och genomföras tillsammans med den person som det berör.

I.2 Förebyggande och hälsofrämjande perspektiv

Alla myndigheter har informationsskyldighet. Informationen ska utformas på ett sådant sätt att Nackabon eller kunden förstår och kan ta den till sig.

Biståndshandläggaren ska vid behov ge information om kommunens äldreomsorg, såsom insatser till äldre och det avgiftssystem för insatser som beviljas enligt SoL.

Biståndshandläggaren behöver även kunna ge information om den verksamhet, service och hjälp som finns i kommunen som handlar om hälsofrämjande, förebyggande och öppna tjänster och insatser som är riktade till alla Nackabor

över 65 år. Det kan till exempel handla om seniorträning och balansskola, råd- och stödinsatser, seniorluncher, träffpunkter och mötesplatser. Det kan även innefatta information och vägledning till rätt instans gällande exempelvis stöd till anhöriga, färdtjänst och bostadsanpassning.

Biståndshandläggaren behöver ha ett förebyggande perspektiv. Det innebär fokus på Nackabons eller kundens behov och livssituation. Äldre kan vara isolerade eller känna oro. Då ska biståndshandläggaren vara uppmärksam på hur insatser eller annan verksamhet, service, organisationer eller stöd kan minska den sociala isoleringen och otryggheten. Det är viktigt att utreda om insatser i hemmet kan förbättra kundens upplevelse av isolering och oro ur ett förebyggande perspektiv.

Utöver det är det viktigt att vara uppmärksam på behov som handlar om skadligt bruk och beroende av alkohol, narkotika och andra beroendeframkallande medel samt spel om pengar. Biståndshandläggaren kan inom ramen för sin informationsskyldighet identifiera verksamhet, service och hjälp som utöver behovsprövade insatser fyller behovet för Nackabon.

1.3 Tolk

Biståndshandläggaren ska vid behov anlita auktoriserad tolk om kunden inte behärskar svenska språket eller om det är svårt att kommunicera med kunden på grund av en syn, hörsel- eller talnedsättning. Biståndshandläggaren ska försäkra sig om att kundens uppgifter och synpunkter kommer fram och att kunden kan tillgodogöra sig den information som lämnas.

1.4 Stöd till anhöriga

Den som vårdar en närstående som är äldre, långvarigt sjuk eller som har någon form av funktionsnedsättning ska erbjudas stöd för att underlätta vardagen (13 kap. 9 § SoL).

Det är av stor vikt att ge stöd till anhöriga för att minska deras fysiska och psykiska belastning. Den anhörige kan genom stödet få en förbättrad livssituation samtidigt som risken att drabbas av ohälsa minskar. Den anhöriges situation och behov av stöd behöver uppmärksammas tidigt.

Biståndshandläggaren ansvarar för att lämna information till den anhörige om anhörigstöd och om rätten att få stöd för egen del. En del anhöriga kan främst vara i behov av hjälp med insatser till den närstående för att orka med vardagen, eller för att få tid för sig själv eller tillsammans med andra. För andra kan det handla om att få information och kunskaper för att de ska känna sig trygga i sin roll när det gäller att hjälpa och stödja en närstående.

1.5 Tandvårdsstöd

Tandvårdsstöd kan utfärdas till kunder med omfattande omvårdnadsbehov. Det är biståndshandläggaren som utfärdar intyget utifrån omvårdnadsbehov och som registrerar detta. Tandvårdsstödet administreras dock av tandvårdsenheten, Region Stockholm. Om Nackabon inte är aktuell hos äldreheten ska denne vända sig direkt till tandvårdsenheten.

1.6 Anmälningsskyldighet

Alla medarbetare inom socialtjänsten, inklusive äldreomsorgen, är skyldiga att utan dröjsmål anmäla om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa (19 kap. 1 § SoL). Anmälan lämnas till Barn- och familjeenhetens mottagningsgrupp.

1.7 Rapporteringsskyldighet (Lex Sarah)

Alla medarbetare är skyldiga att omedelbart rapportera misstanke eller vetskap om missförhållanden som rör Nackabor och kunder som får insatser, eller kan komma i fråga för, insatser inom verksamheterna. Skyldigheten att rapportera gäller även om det finns en påtaglig risk för missförhållanden. Denna bestämmelse kallas lex Sarah och finns reglerad både i SoL och LSS.

1.8 Sekretessbrytande bestämmelser när djur far illa (Lex Maja)

Det är tillåtet att bryta sekretessen genom att anmäla till länsstyrelsen eller polisen att ett djur tydligt utsätts för vanvård eller misshandel, eller uppenbart visar symptom på sjukdom eller är allvarligt skadat. Det omfattar bara situationer då personalen (biståndshandläggaren) påträffar djur i sin tjänsteutövning. En uppgift får endast lämnas om det bedöms att bristen inte kan åtgärdas i samråd med den som håller djuret.

Det är inte kommunens ansvar att bevilja stöd för att ta hand om en kunds husdjur.

2. Vägledning i handläggningsfrågor

Ett ärende inom äldreomsorgen påbörjas genom att en ansökan om insatser inkommer, därefter följer en utredning och avslutas med ett beslut. I handläggning ska biståndshandläggaren se till att ärendet blir utrett på det sätt som krävs. Vid handläggning av ett ärende ska vikt läggas vid kundens rätt till delaktighet, inflytande och självbestämmande.

Handläggning och dokumentation styrs bland annat av bestämmelser i socialtjänstlagen, förvaltningslagen, offentlighets- och sekretesslagstiftningen och dataskyddsförordningen.

Handläggning och dokumentation ska ske i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Till stöd för handläggning av ärenden finns Socialstyrelsens handbok, ”Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten”.

2.1 Insatser för personliga behov

Rätten till insatser, efter behovsprövning, för att tillgodose personliga behov regleras i 11 kap. 1 § SoL. Den som inte själv kan tillgodose sina personliga behov och inte heller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt att få insatser av äldre nämnden för dessa behov. Kan behovet av insatser tillgodoses på annat sätt har den enskilde inte rätt till insatser.

2.2 Skäliga levnadsförhållanden

Kunden ska genom insats tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden. Begreppet skäliga levnadsförhållanden har ingen exakt definition men syftar på sådana förhållanden som är viktiga för den enskildes sammantagna livssituation. Socialtjänstlagens grundläggande syfte är att garantera att medborgare får sina behov tillgodosedda. Nivåerna på insatserna måste vara sådana att detta uppfylls.

2.3 Ansökan

Socialtjänstlagen ställer inga krav på att ansökan måste göras i viss form. Det innebär att en ansökan kan göras muntligt, skriftligt eller via e-tjänst av Nackabon eller genom företrädare för den person som behöver stöd eller hjälp.

Nackabor som har fyllt 65 år och som behöver hjälp i vardagen kan ansöka om vissa insatser via e-tjänster. För att kunna göra det krävs bank-id. De insatser det handlar om är städning, inköp, tvätt, trygghetslarm och matlådor med hemleverans (matdistribution).

Sammanlevande makar/sambor som är 65 år eller äldre som ansöker om hemtjänstinsatser behöver göra varsin ansökan.

2.3.1 Städning

Hjälp med städning gäller för bostad om 2 rum och kök samt hygienutrymmen. Om bostaden är större städas inte hela bostaden vid varje tillfälle. Insatsen innebär vardagsstädning så som dammsugning, golvtorkning och damning. Moment som avfrostning och rengöring av kyl/frys, ugn- och spisrengöring, torkning av köksskåp och torkning av köksluckor ska inrymmas inom ramen för beviljad tid, vilket innebär att kunden får avstå viss del av underhållsstädning en

viss vecka om man önskar hjälp med något av dessa andra moment. Fönsterputs ingår en gång per år. Saneringsstädning, flyttstädning eller storstädning ingår inte i hemtjänst.

2.3.2 Tvätt

Tid för tvätt sker i samband med städning varannan vecka eller i samband med annan insats om kunden inte har städhjälp. Strykning av enstaka plagg ingår i tvättinsatsen i mån av tid.

2.3.3 Inköp

Insatsen inköp innebär att hemtjänsten handlar åt kunden och handlingslistan ska vara klar när hemtjänsten kommer. Inköp ska i första hand ske genom e-handel. Tid för inköp beviljas en gång per vecka. Om inköp ska göras i fysisk butik ska den göras i närmaste affär med fullgott sortiment.

2.3.4 Matdistribution

Matdistribution innebär att färdiglagade huvudrätter levereras till bostaden en gång i veckan. Kunden står för kostnaden enligt aktuella avgifter.

2.3.5 Stationärt trygghetslarm i hemmet

Stationärt trygghetslarm innebär möjlighet att påkalla hjälp dygnet runt vid behov av hjälpinsatser. Trygghetslarmen är personbundna och innebär en ökad trygghet för kunden.

2.4 Ombud och biträde

Kunden får enligt 14–15 §§ förvaltningslagen (2017:900) (FL) anlita ett ombud eller biträde som hjälper kunden att föra sin talan. Ombudets fullmakt kan vara muntlig eller skriftlig. I de fall en muntlig fullmakt lämnas ska den alltid dokumenteras. En fullmakt slutar gälla omedelbart om den återkallas av kunden.

Den som har ett ombud behöver fortfarande ha kontakt med biståndshandläggaren och medverka personligen om myndigheten begär det. En anhörig kan vara ombud om det finns en fullmakt. Vem som har rätt att fatta beslut om att avvisa ett ombud eller biträde framgår av nämndens delegationsordning.

2.5 Anhörigbehörighet

Anhöriga har möjlighet att vidta ordinära rättshandlingar i kundens ställe, men de är begränsade till att handla om kundens dagliga livsföring. Behörigheten är endast möjlig om det är uppenbart att kunden på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något liknande förhållande inte längre har förmåga att ta hand om sina ekonomiska angelägenheter och ordinära rättshandlingar. Behörigheten för anhöriga kan till exempel omfatta att ansöka

om hemtjänst. Ansökan om permanent särskilt boende omfattas inte av denna behörighet. Anhörigbehörigheten regleras i 17 kap. föräldrabalken (FB).

2.6 Framtidsfullmakt

Bestämmelserna om framtidsfullmakt regleras i lagen (2017:310) om framtidsfullmakt. En framtidsfullmakt är en fullmakt som kunden kan ge åt en eller flera personer för att företräda kunden när förmågan att ta hand om sina angelägenheter sviktar. Det kan vara mot bakgrund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något liknade förhållande. Det är kunden som själv ska bestämma vad fullmakten ska omfatta.

Fullmakten börjar gälla när kunden inte längre har förmåga att hantera sina angelägenheter såvitt dessa ryms inom framtidsfullmakten. Oförmågan måste vara varaktig. Fullmaktsinnehavaren kan inte företräda kunden i sak om kunden motsätter sig exempelvis en insats.

2.7 God man och förvaltare

En person som själv inte kan sköta sina angelägenheter kan få en god man förordnad för sig. Är personen "ur stånd att vårda sig och sin egendom" kan i stället förordnas en förvaltare.

Om biståndshandläggare får kunskap om att en kund på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person ska anmälan ske till kommunens överförmyndarenhet.

Den som får god man behåller sin rättshandlingsförmåga.

Vid uppkommen anledning att god man eller förvaltare inte sköter sitt uppdrag på tillfredsställande sätt så ingår det i biståndshandläggarens ansvar att påtala eller anmäla situationen till överförmyndarenheten.

2.8 Metod för utredning och bedömning

När Nackabon ansökt om insats ska biståndshandläggaren utreda och göra en bedömning av den sökandes behov. I Nacka kommun används Individens behov i centrum (IBIC) för att utreda och bedöma behov av insatser.

IBIC är ett arbetssätt för att beskriva resurser, behov och mål för personer med behov av stöd i det dagliga livet. Det ger ett stöd för att tillsammans med den sökande beskriva nuläge och formulera mål med fokus på de individuella behoven och det som är viktigt för personen. Att synliggöra och uppmärksamma kundens resurser, behov och mål ger stöd vid bedömning av lämpliga insatser,

arbetssätt eller metoder. Det blir även synligt vilken kompetens som behövs för att dels tillgodose kundens behov, dels stärka kundens egna resurser.

IBIC ger även underlag för att kunna följa upp kundens behov och resultat över tid, vilket är nödvändigt för att kunden, verksamheten som utför stödet och nämnden ska få kännedom om beslutade insatser ger önskat resultat och måluppfyllelse för kunden.

2.9 Utredning

Utredning ska inledas utan dröjsmål när en ansökan inkommer. Utredningen ska inte vara mer omfattande eller ta längre tid än vad som krävs för att beslut ska kunna fattas. Utredningen ska genomföras i samråd med kunden. Socialtjänstlagen bygger på frivillighet och ger inte stöd för tvång.

Det kan även inkomma en anmälan eller information på annat sätt gällande Nackabors förhållanden. Den som tar emot en anmälan ansvarar för att göra en bedömning kring hur skyndsamt anmälan eller informationen ska hanteras. Att nämnden får kännedom om någonting genom en anmälan eller på annat sätt innebär inte alltid att ett ärende uppkommer och att utredning ska inledas. Frågan om en utredning ska inledas får avgöras från fall till fall vid en så kallad förhandsbedömning.

Kundens behov är utgångspunkten för utredning och bedömning av vilka insatser som beviljas enligt 11 kap 1 §.

Handläggningstiden varierar, vanligtvis mellan 1 - 6 veckor, beroende på vad kunden ansöker om. Utredningar där biståndshandläggaren behöver få in läkarintyg eller andra bedömningsunderlag kan ta längre tid.

Enligt socialtjänstlagen ska biståndshandläggaren utgå ifrån att kunden har ansvar för sin sociala situation. Utredningen ska visa vilka behov kunden har och hur dessa kan tillgodoses av kunden själv eller på annat sätt. Handläggaren bör i första hand pröva om behovet kan tillgodoses på annat sätt, exempelvis genom användning av hjälpmedel. Bedömningen av insatsbehovet ska därför grundas på kundens vilja och förmåga att ta ansvar för att själv tillgodose sina behov.

I första hand ska kunden själv lämna de uppgifter som behövs för en utredning. Kunden måste vara beredd att styrka lämnade uppgifter och även i övrigt medverka i utredningen på ett sådant sätt att nämnden och biståndshandläggaren får de uppgifter som bedöms behövliga för nämndens prövning. I vissa fall kan kundens uppgifter behöva intygas av andra. Det kan exempelvis finnas behov av uppgifter från regionen om ADL, sjukdom och hälsotillstånd samt funktionsnedsättning, egenvårdsbedömningsunderlag samt uppgifter från makar och partners i frågor gällande gemensamt hushåll med mera.

Inhämtandet av uppgifterna förutsätter ett samtycke från sökanden. Kunden eller dennes företrädare ska upplysas om vilka konsekvenser det kan få om samtycke inte ges till att få in de uppgifter som biståndshandläggaren bedömer som nödvändiga. Följden av bristande medverkan kan, om för utredningen behövliga underlag saknas, innebära att ansökan kan komma att avslås.

Det är först efter en sammanvägd bedömning av behoven, de egna resurserna och omständigheter i övrigt som nämnden kan konstatera om kunden har rätt till insats eller inte. Omständigheter i övrigt kan handla om den önskade insatsens lämplighet som sådan, kostnaderna för den önskade insatsen i jämförelse med andra insatser samt kundens önskemål. Det finns ingen obegränsad frihet för kunden att välja sociala tjänster oberoende av kostnad.

Handläggare kan informera och hänvisa kunden till rätt instans. Det kan till exempel handla om stöd till anhöriga, färdtjänst och bostadsanpassning. Det är dock inte möjligt att generellt hänvisa enskilda till att exempelvis själv köpa tjänster på marknaden eller vända sig till civilsamhället eller anlita ideella föreningar.

2.10 Hushållsgemenskap

Av äktenskapsbalken (16 kap. 1 § ÄktB) framgår att makar har ett ansvar för att gemensamt bistå i skötsel av det gemensamma hushållet och att personliga behov tillgodoses. Det innebär att vuxna personer som lever i hushållsgemenskap normalt ger varandra viss praktisk hjälp (gäller maka, make, sambo och hemmavarande barn över 18 år). Det gemensamma ansvaret för hushållet innebär att när en person har rätt till stöd enligt socialtjänstlagen, ska det stödet inte ersätta det ansvar som den närstående har för det gemensamma hushållet. Samma gäller för sambos och andra partners som lever i hushållsgemenskap. Att ha ett gemensamt hushåll innebär inte ett ansvar för den enskildes personliga omvårdnad.

2.11 Kommunikering av utredning

Kommunicering av utredning ska ske om det inte är uppenbart att det inte behövs. Om Nackabon efter utredning förväntas få helt eller delvis avslag på ansökan, ska personen få möjlighet att yttra sig om innehållet i utredningen innan beslut fattas. Nackabon kan yttra sig skriftligt eller muntligt.

2.12 Beslut

Alla beslut om insatser enligt 11 kap 1 § SoL ska föregås av en utredning. Beslutet kan innebära att insatser beviljas eller avslås, helt eller delvis. Insatsbeslutet ska vara tydligt formulerat och lättförståeligt. Det ska klart framgå vad kunden ansökt om och vad som beviljats respektive avslagits.

Bifallsbeslut ska innehålla ett förbehåll om omprövning så att beslutet kan ändras vid förändrade förhållanden.

Beslut får aldrig fattas schablonmässigt vare sig det gäller tidsbegränsade beslut eller beslut som gäller tills vidare.

Tidsbegränsning av beslut är en bedömning och ska göras med utgångspunkt från omständigheterna i det enskilda fallet. Tidsbegränsning av beslut ska inte förväxlas med biståndshandläggarens ansvar att regelbundet följa upp beslut i syfte att försäkra sig om att kunden får sina behov tillgodosedda.

Några exempel på när tidsbegränsade beslut ska användas är om behovet av insatsen:

- bedöms vara kortvarigt.
- kan antas variera över tid.
- är svårbedömt och tillräckligt underlag saknas.

Beslutet om insats ska vara skriftligt och kunden ska underrättas om beslut samt utredning på lämpligt sätt. Vid avslagsbeslut ska utredningen kommuniceras och kunden delges beslutet. Biståndshandläggaren kontakter kunden för att följa upp beslutet i god tid innan det löper ut.

2.13 Överklagan

Beslut om insats som är till nackdel för kund kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Om kunden önskar ska biståndshandläggaren hjälpa till med ett överklagande. När en överklagan inkommit till kommunen ska en rättidsprövning göras. Sedan ska överklagandet och de handlingar som hör till ärendet skickas vidare till domstolen så fort som möjligt.

Även tidsbegränsade beslut kan överklagas och ska förses med en besvärshänvisning om kunden ansökt om en tillsvidareinsats.

2.14 Val av anordnare

I Nacka kommun finns kundvalssystem för hemtjänst, ledsagning och avlösning, särskilt boende samt dagverksamhet.

Äldrenämnden strävar efter att det ska vara lätt för kunder att välja utifrån en mångfald av anordnare. Biståndshandläggaren ska vara behjälplig vid valet av anordnare och kunna ge så utförlig information så att kunden kan göra ett aktivt val.

I de fall kunden inte kan eller vill välja anordnare ska insatserna beställas av aktuellt ickevalsalternativ. Det är inte möjligt att välja fler än en anordnare per insatstyp.

2.15 Beställning till anordnare

Biståndshandläggaren skickar en beställning till anordnaren med de uppgifter och den information som behövs för att anordnaren ska kunna verkställa beslutet.

När det gäller ramupphandlade insatser utgör beställningen det placeringsavtal som kommunen har tillsammans med utföraren.

2.16 Verkställighet

När kunden har fått ett gynnande beslut om insats skickar biståndshandläggaren uppdragsbeskrivningen och beslutet till aktuell utförare. Insatserna ska verkställas skyndsamt.

2.17 Genomförande

Genomförandet av insatser ska dokumenteras (14 kap 3 § SoL). Anordnaren ska tillsammans med kunden, eller kundens företrädare, upprätta en genomförandeplan som grundar sig på beslutet om insatser. Av genomförandeplanen ska det framgå vad, hur och när insatsen ska utföras. Det ska även framgå vem eller vilka som ska utföra insatsen och om den enskilde har varit delaktig vid upprättandet av genomförandeplanen. Biståndshandläggaren ska säkerställa att en genomförandeplan inkommer inom två veckor efter nytt uppdrag.

2.18 Samordnad individuell plan (SIP)

När kunden har behov av vård och omsorg från flera verksamheter samtidigt kan samordning behövas för att alla ska arbeta mot samma mål. Samordnad Individuell Plan (SIP) ska upprättas i situationer när kunden har behov av insatser både från socialtjänsten och hälso- och sjukvården och där kommunen och regionen bedömer att planen behövs för att kunden ska få sina behov tillgodosedda, under förutsättning att kunden samtycker till det.

Både kommunen och regionen ansvarar för att kalla till en SIP om behov finns. En SIP ska enbart ske om kunden samtycker till detta. För kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm finns en regional överenskommelse och gemensam riktlinje som reglerar ansvaret mellan kommunen och regionen.

2.19 Intern samverkan

Kunder kan parallellt med sitt behov av stöd från äldreheten ha behov av stöd till följd av hemlöshet, riskbruk eller beroende, utsatthet för våld i en nära relation eller med anledning av psykisk ohälsa. Biståndshandläggaren behöver vara

vaksam på sådana förhållanden och i förekommande fall informera andra enheter i kommunen. Detta ska ske med beaktande av kundens integritet och den sekretess som kan gälla.

För kund med behov av stöd och hjälp från två eller flera enheter så bedömer enheterna tillsammans i samverkan vem som ska svara för att tillgodose kundens behov. Detta kan innebära att insatser behöver ges från flera enheter. Kostnadsansvaret ligger på den enhet som utifrån ålder är ansvarig för kunden. Detta gäller dock inte ekonomiskt bistånd.

Om annan enhet informeras ska detta dokumenteras genom journalanteckning. Om sekretess hindrar att annan enhet informeras ingår det fortfarande i det uppsökande ansvaret att motivera enskilda till att även ta emot behövligt stöd och behövliga insatser från annan enhet.

2.20 Uppföljning

Äldreenhetens biståndshandläggare har ansvar att genomföra individuppföljning på de insatser som beviljats. Det innebär att följa upp att beslut om insatser utförs (innehåll och omfattning) i enlighet med beslutet och genomförandeplanen, att dessa tillgodoser kundens behov och att insatserna är av god kvalitet.

Uppföljning sker regelbundet och systematiskt och bygger både på samtal med kunden och på uppgifter från den som svarar för det praktiska utförandet.

I de fall ett beslut är tidsbegränsat ska handläggaren även följa upp den enskildes behov i god tid innan beslutet löper ut.

Om det vid uppföljningen visar sig att kunden har förändrade behov eller förändrade förhållanden i övrigt kan beslutet komma att omprövas beroende på hur beslutet är formulerat.

2.21 Avgift

Kommunen får enligt SoL ta ut skäliga avgifter för insatser. Äldrenämnden har antagit en riktlinje för avgifter - Riktlinje för avgifter inom omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning (Diarienummer ÄLN 2021/146).

2.22 Smarta lås

Kunder med omsorgsinsatser får ett smart lås monterat på dörren till sin bostad. Det kostar inget, men gör det enklare och tryggare att vara hemtjänstkund.

Bara behörig hemtjänstpersonal kan låsa upp kundens dörr med hjälp av en digital nyckel i tjänstetelefonen.

2.23 Ansvarsfördelning mellan kommuner

I 29 kap. 1-8 §§ SoL finns bestämmelser om kommunernas ansvar för stöd och hjälp till individer och om ansvarsfördelning mellan bosättningskommunen och vistelsekommunen. Reglerna syftar till att förtydliga kommunernas ansvar och därigenom stärka individens rättssäkerhet. De syftar även till att underlätta för individen i kontakten med kommuner och att skapa förutsättningar för att undvika tvister mellan kommuner. Huvudregeln är att ansvaret för individen ligger hos den kommun där individen är stadigvarande bosatt (bosättningskommunen). Individen ska i de flesta fall endast ha kontakt med en kommun gällande sina insatser.

Bosättningskommunen är ansvarig för individens behov av stöd och hjälp oavsett om personen vistas i kommunen eller inte. Bosättningskommunen kan begära hjälp av vistelsekommunen med den utredning som behövs för att kunna pröva individens behov av insatser och fatta beslut så att vistelsekommunen kan verkställa beslutet.

Den som är bosatt i Nacka kommun och som är beviljad insatser av äldre nämnden har vid tillfällig vistelse i annan kommun möjlighet att få sina insatser utförda där under en begränsad period. Den kommun där kunden tillfälligt vistas i begär ersättning från Nacka kommun gällande utförda insatser.

Begreppet ”bosatt” kan vara svårtolkat. Individens folkbokföringsadress kan vara en indikation på var personen är bosatt, men det behöver inte vara avgörande. Snarare kan man se till att individen anses bosatt där personen ”kan antas komma att tillbringa sin regelmässiga dygnsvila”. Därutöver räknas som bosättningskommun den kommun till vilken den enskilde har starkast anknytning, oavsett om personen är bosatt där eller inte.

I SoL finns även bestämmelser om överflyttning av ärenden mellan kommuner (29 kap 10 – 12 §§). En kommun som anser att ett ärende ska överflyttas till en annan kommun ska skriftligen begära det hos den andra kommunen. Den kommun som mottar en sådan begäran ska lämna skriftligt svar och ange sin inställning. Vid bedömning ska hänsyn tas till om individen har starkast anknytning till den andra kommunen och om det med hänsyn till individens önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheter i övrigt bedöms som lämpligt. Om kommunerna inte kommer överens finns möjlighet att ansöka om överflyttning hos Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Kommunen är skyldig att underrätta Skatteverket om det antas att en uppgift i folkbokföringen om en person som är eller har varit folkbokförd är oriktig eller ofullständig (32 c § folkbokföringslagen).

2.24 Flytt från annan kommun till Nacka

En person som önskar flytta till Nacka kommun kan ansöka om insatser. Det gäller om personen till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- eller omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig i kommunen utan att de insatser som individen behöver lämnas. Det gäller även om individen på grund av våld eller andra övergrepp behöver flytta till en annan kommun men inte kan göra det utan att de insatser som individen behöver lämnas.

2.25 Internationella förhållanden

SoL innehåller inget uttryckligt krav på bosättning i Sverige för att rätt till bistånd ska finnas. Lagen förutsätter dock att individen antingen vistas eller är bosatt i en kommun.

2.25.1 Särskilt boende för personer i Norden

I Sverige är Lag (1995:479) om nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster antagen. Konventionen gäller alla personer som är bosatta i ett nordiskt land och också för alla nordiska medborgare oavsett bosättningsland. Syftet är att underlätta den fria rörligheten i Norden genom att förhindra att det uppstår luckor i den sociala tryggheten då man flyttar från ett nordiskt land till ett annat.

En ansökan om ett särskilt boende från en nordisk person som befinner sig i Nacka kommun ska behandlas som om en person bosatt i en annan kommun. Utgångspunkten är att nordiska medborgare likställs med svenska medborgare inom konventionens område så länge de befinner sig i Sverige.

2.25.2 EU/ESS-medborgare

EU-medborgare har fri rörlighet inom EU-länderna. Den fria rörligheten innebär att EU-medborgare utan särskilda formaliteter, uppehållstillstånd eller uppehållsrätt, har rätt att resa till och vistas i ett annat EU-land i tre månader. En förutsättning är att personerna inte utgör en orimlig belastning på biståndssystemet enligt SoL.

I varje enskilt fall måste en bedömning göras om en insatssökande EU/ESS-medborgare har uppehållsrätt eller inte och vilka insatser personen därmed kan ha rätt till. EU/ESS-medborgare kan under vissa förutsättningar ha uppehållsrätt redan under den inledande tremånadersperioden. För mer vägledning se Socialstyrelsens vägledning för socialtjänsten i arbetet med EU/ESS-medborgare.

Förutsatt att en äldre person enligt någon bestämmelse i 3 a kap. utlänningslagen har uppehållsrätt vid prövning av ansökan om hemtjänst eller särskilt boende, så följer det av likabehandlingsprincipen att individen ska bedömas på samma sätt som svenska medborgare.

För EU/ESS-medborgare som inte uppfyller villkoren för uppehållsrätt gäller som huvudregel att de undantas från rätten till insatser under de tre första månaderna med undantag för socialtjänstens yttersta ansvar som även gäller för alla andra som vistas i kommunen enligt 4 kap. 1 § SoL.

2.25.3 Insatser och bistånd till asylsökande

Migrationsverket har det övergripande ansvaret för mottagande av asylsökande. I lagen om mottagande av asylsökande med flera (1994:137, LMA) finns särskilda bestämmelser om bistånd för asylsökande och andra personer som omfattas av lagen. Asylsökande har vanligtvis inte rätt till insatser enligt 11 kap. 1 § och 12 kap. 1 § SoL för förmåner som motsvaras av det bistånd som den enskilde har rätt till enligt LMA. Om ett bistånd inte kan ges med stöd av LMA, kan kommunen vara skyldig att ge andra former av insatser med stöd av SoL. Avgörande är om den sökta insatsen utgör en förmån som motsvarar det bistånd som utges med stöd av LMA eller inte.

3 Vägledning i bedömningsfrågor

De insatser som beskrivs nedan är de insatser som är vanligast förekommande. Beskrivningen av insatserna är vad de normalt innefattar, vad som kan anses vara skäligen levnadsförhållanden och vad biståndshandläggaren bedömer kan tillgodose kundens behov.

3.1 Hjälp i hemmet

Hjälp i hemmet ska underlätta för kunder att bo kvar i sitt hem. Det kan till exempel handla om hemtjänst, dagverksamhet eller annan liknande tjänst. Insatserna ska även syfta till att underlätta för kunden att ha kontakt med andra samt ett hälsosamt åldrande. Insatserna ska beviljas till kunder som på grund av åldersrelaterad fysisk funktionsnedsättning, psykisk funktionsnedsättning och sjukdom är i behov av hjälp, för att uppnå skäligen levnadsförhållanden, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Det ska alltid ske en individuell bedömning när kunden ansöker om insatser enligt 11 kap. 1 § SoL.

3.1.1 Hemtjänstinsatser enligt 11 kap. 1 § SoL

Med hemtjänst avses service och personlig omvårdnad i kundens bostad i ordinarie boende. I hemtjänstinsatser ingår även avlösning av anhörigvårdare samt ledsagning. Omvårdnadsinsatser beviljas för kunder, som på grund av sjukdom, ålder eller funktionsnedsättning har svårigheter att helt eller delvis, sköta hemmet eller egen omvårdnad. Insatsen kan även beviljas när funktionsnedsättningen inte är varaktig. Hjälp beviljas i de avseenden som kunden inte själv kan tillgodose sina behov och när behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

När antalet timmar, inklusive dubbelbemanning, uppgår till en viss nivå ska kommunen ta hänsyn till proportionen mellan kostnad och rimlighet i förhållande till skäliga levnadsförhållanden. Vid bedömningen ska en sammanvägning göras av insatsens lämplighet, kostnaderna för den ansökta insatsen i jämförelse med andra insatser samt kundens önskemål.

Tillsynsstädning

Tillsynsstädning är en enklare underhållsstädning som kan beviljas mellan ordinarie städningstillfällen och som utförs i samband med andra insatser. Det kan exempelvis röra sig om rengöring av hygienutrymmen i samband med inkontinensbesvär.

Tvätt

För normalfallet gällande insatsen tvätt se 2.3.2. För kunder som har inkontinens och andra medicinska skäl kan det finnas behov av hjälp med tvätt oftare och då behöver det göras en individuell bedömning av behovet enligt 11 kap. 1 § SoL.

Mobilt trygghetslarm

Mobilt trygghetslarm beviljas till Nackabor som har risk för fall och/eller behov av ökad trygghet vid utomhusvistelse. Larmet har en inbyggd positionering som gör att larmcentralen kan se var personen är i samband med larm. Larmpatrullen svarar på larm som inträffar inom Nacka kommuns gränser. Kunder kan få beslut om både mobilt och stationärt trygghetslarm utifrån handläggarens bedömning.

Sophantering och källsortering

Hur ofta kunden har behov av hjälp med sophantering varierar utifrån personliga förhållanden. En individuell bedömning görs av behovet. Källsortering vid återvinningsstation sker högst en gång per månad.

Ärenden

Vid behov kan hjälp med ärenden, exempelvis apotek, post- eller bankärenden beviljas. Hänsyn tas till om behovet kan tillgodoses på annat sätt, såsom att kunden kan använda autogiro eller göra ärenden digitalt.

Kunder som själva vill och har förmåga att sköta sina ärenden men som behöver praktiskt stöd att utföra detta digitalt kan få hjälp av hemtjänsten. Sådant stöd beviljas efter individuell behovsbedömning men innebär inte något övertagande av ansvar utan enbart praktisk hjälp.

Mat och måltider

Insatsen beviljas per tillfälle för huvudmål (frukost, lunch, middag) vilket innefattar dukning, uppvärmning av matlåda eller tillagning av enklare måltid, diskning av kärl och redskap samt om kunden behöver stöd och hjälp vid

måltiden. Insats kan även beviljas för mellanmål. Insatserna ska fördelas över dagen för att tillgodose näringsintaget.

Följeslagning

Följeslagning till behövliga aktiviteter i vardagen, såsom besök hos frisör och personliga inköp av kläder kan ingå i hemtjänst. Följeslagningen ska vara motiverad av ett konkret behov och behövas för att kunden ska uppnå skäliga levnadsförhållanden. Vad som utgör skäliga levnadsförhållanden avgörs utifrån en individuell behovs- och tidsbedömning. Följeslagning ska inte förväxlas med ledsagning för fritidsaktiviteter.

Följeslagning ska normalt inte beviljas vid sjukvårdsbesök. Sjuktransporter och sjukresor ingår i regionens ansvar. Följeslagning kan beviljas om kunden behöver någon form av stöd i samband med besöket, till exempel toalettbesök eller om kunden inte kan lämnas ensam pga demenssjukdom, oro eller liknande. Undantagsvis kan hemtjänst beviljas för sådan personlig omvårdnadshjälp som i sig inte är föranledd av sjukvårdsbesöket och skulle ha behövt oavsett var kunden befinner sig.

Det ska finnas en sammanlagd beräknad tid för insatserna med följeslagare, även om det kan vara svårt att på förhand förutse hur ofta detta behov kommer att uppstå. Kunden eller hemtjänstanordnare kontaktar biståndshandläggare för godkännande av tid inför varje tillfälle av följeslagning.

Ledsagning

Ledsagning ska underlätta för kunder som på grund av sjukdom, ålder eller funktionsvariation behöver stöd att delta i fritidsaktiviteter och i kulturlivet samt andra aktiviteter utifrån individuella behov. Ledsagning kan exempelvis beviljas för deltagande i fysiska aktiviteter eller öppna insatser i kommunen. Ledsagning kan beviljas i kombination med andra insatser, exempelvis hemtjänst, eller som en separat insats.

Personlig omvårdnad

Personlig omvårdnad kan beviljas för den kund som till följd av fysik eller psykisk sjukdom, funktionsvariation eller annat inte längre på egen hand kan klara sin personliga omvårdnad.

Personliga omvårdnadsinsatser kan exempelvis avse stöd vid dusch och annan personlig hygien, på- och avklädning och intag av måltider. Även hjälp med egenvård, trygghetsringning eller annan behövlig hjälp kan ingå i de personliga omvårdnadsinsatserna. Omvårdnadsinsatser kan också avse vissa hälso- och sjukvårdsinsatser som bedömts som egenvård.

Stöd med personlig omvårdnad brukar fördelas över dagen och beräknas utifrån vilka och hur många moment kunden behöver hjälp med.

Stöd på natten innefattar behov av stöd och hjälp vid till exempel hjälp med byte av inkontinensskydd, toalettbesök och vändning i säng. Stöd på natten utförs av Nattpatrullen.

Tillsyn

Tillsyn kan ske genom trygghetsringning, fysiskt tillsynsbesök och natttid även genom trygghetskamera. Natttid ska tillsyn i första hand ske genom trygghetskamera. Undantag för tillsyn genom trygghetskamera kan vara om kunden behöver hjälp med lägesändringar och toalettbesök eller på grund av ohälsa och oro och inte kan ha en trygghetskamera installerad.

Inköp med möjlighet att följa med

Inköp innebär i normalfallet att hemtjänsten handlar åt kunden. Om kunden följer med vid inköp görs ett individuellt tidsläggnings och ärendet handläggs enligt 11 kap. 1 § SoL. Om kunden behöver hjälp att planera sina inköp och plocka in varorna ska biståndshandläggaren ta hänsyn till detta i tidsberäkningen.

Dubbelbemanning

Dubbelbemanning kan beviljas den enskilde med omfattande omvårdnadsbehov, om tekniskt hjälpmedel har provats och visat sig vara otillräckligt för att säkra den enskildes upplevelse av trygghet och säkerhet vid förflyttning eller om det finns dokumenterat krav på dubbelbemanning vid användning av tekniskt hjälpmedel. Om dubbelbemanning är motiverat ska det framgå av biståndsbeslutet. Dubbelbemanning beviljas endast för de delar av en insats som kräver två personer för utförandet av själva momentet.

Fysisk aktivitet/promenad

Promenadhjälp eller annan fysisk aktivitet är en förebyggande och hälsofrämjande insats som kan höja livskvaliteten för den enskilde och på sikt motverka ett ökat vårdbehov. Insatsen kan även tillgodose kundens behov av utevistelse. Kundens individuella behov av utevistelse och sociala aktiviteter ska beaktas vid bedömning av utevistelse med hänsyntagen till skäligen levnadsförhållanden.

Egenvård

Egenvård är en hälso- och sjukvårdsåtgärd som en legitimerad yrkesutövare bedömt att den enskilde själv kan instruera hemtjänstpersonalen att utföra. Enligt överenskommelse mellan region Stockholm och kommunerna i Stockholms län ska de kunder som behöver praktisk hjälp med utförandet av egenvård ansöka hos kommunen om att få hjälp med detta. Legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal upprättar ett intyg och en dokumenterad planering som biståndshandläggaren får som underlag för sitt beslut. Den legitimerade hälso-

och sjukvårdspersonal som bedömt behovet av egenvård ansvarar för att regelbundet följa upp behovet. Uppföljningsansvaret ligger hos hälso- och sjukvårdspersonal.

Om en hälso- och sjukvårdsåtgärd bedömts som egenvård kan insats enligt SoL beviljas efter skälighetsbedömning för hjälp med att genomföra egenvården. Hjälp med egenvård ingår i hemtjänstbegreppet som en form av omvårdnad. Kunden har därför rätt att få hjälp med att utföra egenvård oavsett om andra hemtjänstinsatser utförs i samband med eller vid samma tidpunkt som hjälp med egenvård utförs. Egenvård kan alltså beviljas som punktinsats, utan samband med andra insatser.

3.1.2 Avlösning i hemmet

Insatsen innebär möjlighet till avlastning för den som vårdar en närstående i hemmet. Insatsen kan beviljas till kunder som inte kan lämnas ensamma och där anhöriga har behov av avlastning. Insatsen utförs av hemtjänsten. Tiden som beviljas får disponeras fritt inom samma kalendermånad.

3.1.3 Dagverksamhet för kunder över 65 år

Dagverksamheten innebär aktiviteter och social gemenskap med andra. Hjälp med personlig omvårdnad som kunden behöver under dagen ingår, liksom resor till och från dagverksamheten. I Nacka finns dagverksamheter med inriktning för kunder med demens och allmän social dagverksamhet. Dagverksamhet kan beviljas till personer som på grund av fysisk eller psykisk funktionsnedsättning, eller av annan anledning, behöver insatsen för att få en stimulerande samvaro med andra och inte klarar det på annat sätt.

Syftet med dagverksamhet är att ge social stimulans och stöd till aktivitet. Den ska bidra till att bryta ensamhet och isolering, till regelbundna måltider och till att hjälpa kunden att bibehålla kognitiva och fysiska funktioner och därmed möjliggöra kvarboende i det egna hemmet. Insatsen kan beviljas upp till 5 dagar per vecka, måndag till fredag. Insatsens omfattning bedöms individuellt och gäller för:

- Den som har behov av stöd för att bryta isolering, upplever ensamhet och har ett begränsat socialt kontaktnät.
- Den som i sin vardag vårdas av anhörig, där den anhörige kan vara i stort behov av avlastning.

Det är viktigt att det är den enskilde som ansöker om insatsen och får utbyte av att vistas på dagverksamhet.

Om kunden avvisar insatsen vid upprepade tillfällen ska kontakt tas med biståndshandläggare. Kund som har blivit beviljad insats kan ha en planerad frånvaroperiod på som längst 3 veckor för att garanteras sin plats på dagverksamheten.

3.1.4 Omvårdnadsbidrag

Omvårdnadsbidrag kan ges till den som vårdas av en anhörig i hemmet. Syftet är att ge ett stimulansbidrag till de kunder vilkas anhöriga utför ett väsentligt merarbete som annars skulle utföras inom ramen för hemtjänst. Följande kriterier ska vara uppfyllda för att få omvårdnadsbidrag:

- Kunden som får hjälp ska vara 65 år eller äldre.
- Kunden som får hjälp ska vara folkbokförd och fast boende i Nacka.
- Den anhörige som vårdar ska vara bosatt i samma hushåll.
- Den anhörige ska inte vara anställd som personal eller personlig assistent hos den närstående, inte heller ha närståendepenning från Försäkringskassan.
- Kunden som får hjälp ska ha omfattande och varaktiga behov av personlig omvårdnad.

Omvårdnadsbidrag beviljas enligt 12 kap. 2 § SoL. Hjälp kan bestå av exempelvis på- och avklädning, personlig hygien. Hjälp kan också bestå av tillsyn dygnet runt på grund av exempelvis demenssjukdom. Normal handling, matlagning och städning i ett hem berättigar inte till bidrag. Hjälp med injektioner, sårvård, mediciner och liknande ansvarar sjukvården för.

Bidraget är skattefritt. Bidraget kan kombineras med hemtjänst eller andra insatser för stöd till anhöriga. Bidraget är uppdelat i två nivåer. Bidraget ska följa prisbasbeloppet med 2,5 procent för nivå 1 och med 5 procent för nivå 2. Omvårdnadsbidraget beräknas per dag och avdrag görs vid insatsen växelvård och tillfällig korttidsvistelse. Avdrag görs inte vid sjukhusvistelse.

Som underlag för nivåbedömningen gör biståndshandläggaren en strukturerad genomgång av omvårdnadsbehovet. I nivåbedömningen ingår kundens behov av tillsyn dygnet runt samt hjälp vid förflyttning, hjälp vid måltider, på- och avklädning samt personlig hygien. Graden av stöd från den anhörige har betydelse för nivåbedömningen och behovet av stöd kan förändras över tid.

3.2 Korttidsboende

Korttidsboende är ett tillfälligt boende, som innefattar omvårdnad, service, gemensamma måltider samt stimulans. För att beviljas ett korttidsboende krävs ett omfattande omvårdnadsbehov som sträcker sig över dygnets alla timmar. Det ska uteslutas att behovet inte kan tillgodoses i bostaden.

Resor mellan bostaden och korttidsboendet ingår. Enbart behov av hälso- och sjukvårdsinsatser eller rehabilitering utgör inte skäl att beviljas korttidsboende. Detta gäller även om det saknas hjälpmedel såsom exempelvis lift, Turner och sjukhussäng. Dessa behov ska tillgodoses av regionen.

Vid renovering/stambyte så är det fastighetsägarens alternativt den boendes egna ansvar att ordna med ersättningsboende och korttidsboende ska i normalfallet inte beviljas.

Korttidsboende kan efter behovsprövning av biståndshandläggare beviljas efter vistelse på sjukhus, i väntan på permanent plats och som avlastning enstaka tillfälle eller som växelvård vilket beskrivs vidare nedan.

3.2.1 Korttidsboende efter vistelse på sjukhus

Det normala är att återvända till hemmet efter sjukhusvistelse. Korttidsboende beviljas i undantagsfall efter biståndshandläggarens bedömning. Skäl att bevilja korttidsboende kan vara:

- att det behövs ytterligare utredning för att bedöma om kunden kan återgå till det egna hemmet.
- att bostaden är så otillgänglig att hjälpbehovet i bostaden blir så omfattande att det faller under kriterierna ovan, i avvaktan på bostadsanpassning.
- vid frakturer, då kunden inte får belasta, särskilt om kunden lider av kognitiv svikt och inte kan använda trygghetslarm.

Korttidsboende beviljas i normalfallet för 1–3 veckor, räknat från dagen då kunden är utskrivningsklar. Beslutet ska följas upp innan beslutstiden löper ut. Om det finns individuella skäl kan beslutet om fortsatt korttidsboende fattas för ny period.

3.2.2 Korttidsboende i väntan på permanent plats i särskilt boende

Kunder som är beviljade plats i särskilt boende och vars behov av personlig omvårdnad inte kan tillgodoses med hemtjänstinsatser beviljas korttidsboende i väntan på att plats på särskilt boende. Om kunden på grund av platsbrist inte kan erbjudas plats i sitt förstahandsval till särskilt boende beviljas inte korttidsboende under väntetiden. I dessa situationer erbjuds plats på annat särskilt boende eller också får kunden vänta på platsen i det egna hemmet med stöd av hemtjänst.

3.2.3 Korttidsboende som avlastning, enstaka tillfällen

Anhörigvårdare erbjuds i första hand avlastning i hemmet som hemtjänst, avlösning i hemmet, dagverksamhet och omvårdnadsbidrag. När bedömning görs

att dessa insatser inte är tillräckliga kan avlastning i form av korttidsvistelse beviljas. Korttidsboende som avlastning beviljas för 1 till 2 veckor i taget.

3.2.4 Korttidsboende som avlastning, växelvård

När bedömning görs att andra insatser inte är tillräckliga, kan växelvård beviljas. Växelvård innebär regelbundna byten mellan korttidsboendet och hemmet. Innan växelvård beviljas är det önskvärt att kunden provat enstaka avlastningsveckor.

3.3 Särskilt boende

Särskilt boende beviljas till kunder över 65 år som har ett omfattande och varaktigt behov av hjälp, då insatser från hemtjänst inte är tillräckliga. Genom utredning ska det även klargöras att alla andra möjligheter till insatser är utvärderade och uttömda. Med omfattande behov avses hjälp dag, kväll, helg och normalt även natt samt att det omfattande behovet kräver tillgång till personal över dygnets alla timmar. Behoven kan vara sammansammanvägda och av fysisk, psykologisk och psykosocial art. Det är det individuella behovet som styr, inte diagnos eller behovens orsak. Boendeformen ska tillgodose kundens alla behov i det dagliga livet.

Kunder som har beviljats särskilt boende har i Nacka kommun rätt att välja boende enligt kundvalet. Om kunden inte väljer anordnare trots stöd erbjuds ett ickevalsalternativ. Om kunden väljer ett boende som för tillfället inte har ledig plats kan hon eller han vänta på plats i det egna hemmet, eller välja ett annat boende där det finns plats och vänta där på plats enligt förstahandsvalet. Den som befinner sig på sjukhus eller korttidsboende har inte möjlighet att välja att vara kvar på sjukhuset eller korttidsboendet i väntan på plats enligt förstahandsvalet.

Om platsbrist uppstår, erbjuds plats i första hand till den som har störst omvårdnadsbehov, svår social situation, är utskrivningsklar från sjukhus eller vistas på korttidsboende. Dessa kriterier är inte inbördes rangordnade, placeringsansvarig gör en individuell bedömning i varje enskilt fall. Om mer än en kund har samma behov, ska beslutsdatum vara styrande.

3.4 Hemtjänst vid kortvarig vistelse utanför särskilt boende

Normalt ska insatsen särskilt boende tillgodose kundens samtliga behov och även garantera skäliga levnadsförhållanden. Tillfällig insats i form av hemtjänst utanför ett särskilt boende kan dock efter individuell prövning undantagsvis beviljas.

3.5 Äldres rätt att bo tillsammans – parboende

Det ingår i begreppet skäliga levnadsförhållanden att kund som beviljats särskilt boende fortsatt ska kunna sammanbo med make/maka eller sambo även efter flytt till särskilt boende, oavsett om maken eller sambon har behov av att bo i ett sådant boende. Detta gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott innan beslut om och flytt till särskilt boende. Kravet på varaktigt sammanboende innebär att det inte kan vara fråga om kortvarig samlevnad. Det finns ingen bestämd tidsperiod, varaktigheten ska avgöras efter bedömning i det enskilda fallet.

Det är den person som ansöker om särskilt boende eller som tidigare beviljats insats i form av boende på särskilt boende som ansöker om att få bo tillsammans med maken/makan eller sambon. Ansökan ska göras av den som fått ett beslut om särskilt boende. Bifall till parboende får dock endast medges till de par där båda parter uttrycker en vilja att tillsammans flytta in till särskilt boende.

Parboende i socialtjänstlagens mening gäller i första hand ett gemensamt boende inom en avdelning på ett särskilt boende och förutsätter att paret kan dela lägenhet, om inte båda har beviljats särskilt boende. Separata lägenheter inom ett särskilt boende förutsätter att båda makarna eller samborna har blivit beviljade insatsen särskilt boende.

3.6 Palliativ vård och omvårdnad

Socialstyrelsen definierar palliativ vård som hälso- och sjukvård i syfte att lindra lidande och främja livskvaliteten för patienter med progressiv, obotlig sjukdom eller skada. Palliativ vård innebär också ett beaktande av fysiska, psykiska, sociala och existentiella behov samt ett organiserat stöd till närstående. Palliativ vård handlar alltså i allt väsentligt om hälso- och sjukvårdande insatser. Däremot kan kunden, när de hälso- och sjukvårdande insatserna övergår till att vara palliativa, fortsatt behöva omsorg i form av sociala insatser såsom egenvård eller omvårdnad och service. Även de sociala insatserna behöver då utgå ifrån ett fysiskt, psykiskt och existentiellt perspektiv på människan och som syftar till att aktivt främja upplevelse av hälsa och välbefinnande i samband med obotlig sjukdom och vid livets slut. Detta ska beaktas i behovsprövningen.

3.7 Insatser och stöd för äldre med särskilda behov

3.7.1 Kontaktperson

Kontaktperson kan beviljas till kunder som har behov av att utöka sitt personliga nätverk. Kontaktpersonen fungerar som ett personligt stöd och kan hjälpa kunden att bryta isolering genom samvaro och meningsfull fritid. Det är viktigt att kontaktpersonen inte tar över det som kunden kan göra själv utan aktiverar kunden. Kontaktpersonen är inte anställd av kommunen utan anlitas som

uppdragstagare. Omfattningen brukar normalt vara 2 gånger i månaden. Den som beviljats kontaktperson står för sina egna kostnader, exempelvis bio, matkostnader, reskostnader med mera.

3.7.2 Boendestöd

Avsikten med boendestöd är att öka kundens funktionsförmåga och att det ska bidra till ökad självständighet.

Boendestöd riktar sig till följande målgrupper:

- personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar
- personer med begåvningsmässiga funktionsnedsättningar
- personer med psykiska funktionsnedsättningar
- personer med riskbruk eller beroendeproblematik

Boendestöd utgörs av såväl praktiskt som socialt stöd och beviljas för att stärka en kunds förmåga att klara vardagen i bostaden och ute i samhället. Boendestöd beviljas främst som hjälp till självhjälp vilket innebär att kunden själv ska delta, åtminstone till en liten del i de olika momenten. De vanligaste hjälpbehoven för att få boendestöd är att:

- få struktur i vardagen,
- bryta social isolering,
- få stöd till att komma i gång med aktiviteter,
- få stöd i att upprätthålla kontakter för en fungerande vardag.

Boendestöd vid mer än ett tillfälle i veckan beviljas främst till kunder med stora behov av stöd till att få struktur i sina vardagsrutiner. Boendestöd beviljas för kortare perioder och följs upp kontinuerligt. Kunden betalar ingen avgift för boendestöd.

3.7.3 Sysselsättning

Insatsen sysselsättning kan innebära att kunden får ingå i ett socialt sammanhang med möjlighet till samvaro och att denne genom sysselsättningen får en struktur på dagen. För att motverka passivisering och isolering kan kunden ha kvar insatsen även efter normal pensionsålder men endast så länge kunden är i, det som i övrigt i samhället anses vara, yrkesverksam ålder.

Sysselsättning vänder sig främst till kunder som har en psykisk funktionsnedsättning. Sysselsättningen ska ha ett meningsfullt innehåll och vara anpassad efter kundens behov.

Det finns hantverk, arbetsliknande verksamhet inomhus eller utomhus, kursverksamhet och sysselsättning med handledning på en vanlig arbetsplats. Sysselsättning är att likställa med ett arbete och ska endast beviljas för personer i yrkesverksam ålder.

3.7.4 Äldre med psykiska funktionsnedsättningar eller komplexa behov

Äldre med psykiska funktionsnedsättningar eller andra komplexa behov så som samsjuklighet har många gånger behov av stöd för att samordna sina kontakter eller insatser som inte kan tillgodoses med traditionella insatser inom äldreomsorgen. För att kunna beakta den enskildes behov av insatser är det viktigt att biståndshandläggaren gör en individuell bedömning av den enskildes behov. Det är inte ovanligt att den enskilde har nedsatt insikt om sitt behov av stöd- och hjälpinsatser varför den enskilde kan behöva motiveras för att ta emot insatserna. Samhandläggning liksom insatsen case manager kan vara aktuellt för att den enskilde ska kunna få det stöd och den hjälp som den enskilde behöver.